

Lasten Meijän City

Lappeenrannan kaupungin keskustan
kehittämissuunnitelman lapsivaikutusten arviointi

Sisällys

Lapsivaikutusten arviointi osana Meijän Cityä	3
Lapsivaikutusten arvioinnin merkitys lapselle	3
Hyvä kaupunkiympäristö tarjoaa mahdollisuuden turvallisen ja itsenäisen lapsuuden kokemiseen	3
Lapset osana Meijän Cityn laatimista	5
Lapset mukana suunnittelussa.....	5
Lapsivaikutusten arviointi osana Meijän Cityä	6
Viihtymisen ja olemisen toteutuminen Lasten ja nuorten Meijän Cityssä	8
Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset	10
Jatkokehittäminen	10
Rakennuksien ja rakentamisen toteutuminen Lasten Meijän Cityssä	11
Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset	12
Jatkokehittäminen	12
Liikenteen ja liikkumisen toteutuminen Lasten Meijän Cityssä.....	13
Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset ja jatkokehittäminen	15
Palveluiden ja talouden toteutuminen Lasten ja nuorten Meijän Cityssä.....	16
Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset	18
Jatkokehittämisessä huomioitavaa.....	18

Lapsivaikutusten arviointi osana Meijän Cityä

Lapsivaikutusten arvioinnin merkitys lapselle

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin tutkijan Sirpa Taskisen mukaan (2006) lapset ovat aikuisia konkreettisemmin ja kokonaisvaltaisemmin sidoksissa siihen ympäristöön, jossa he kulloinkin elävät. Esimerkiksi liikennevalot, jalankulkusillat, puistojen varustukset, alkoholin myyntipaikat, urheilukentän tai uimalan rakentaminen jne. vaikuttavat suoraan lasten jokapäiväiseen elämään. Sen vuoksi on erityisen tärkeää arvioida lapsiin kohdistuvien muutosten vaikutuksia.

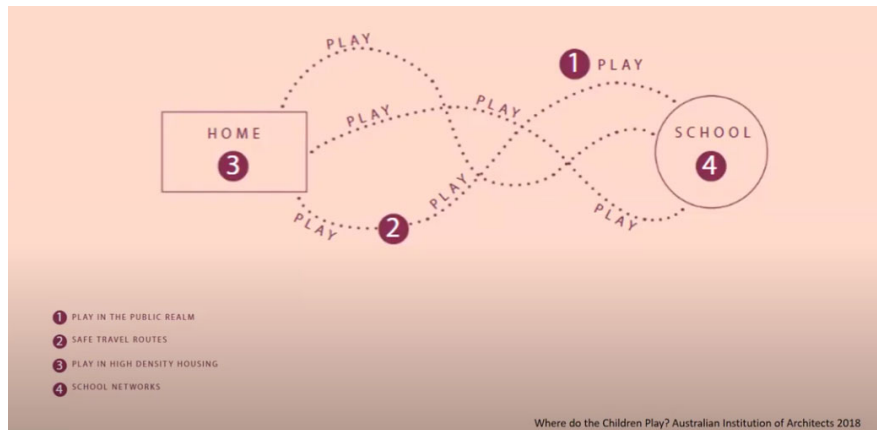
Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamista varten Aino Leskisen Aalto yliopistoon tekemä diplomityö *”Kaupunki lasten kokemana: lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä”* (2015) tarjoaa hyvän ja herkullisen lähtökohdan, jota vasten tarkastella Lappeenrannan keskustan kehittämissuunnitelmaa. Hän tarkastelee työssään lapsuutta ja siihen liittyvien asioiden, kuten vapauden, leikin, seikkailujen, liikkumisen ja ympäristön tutkimisen tapahtumista osana lasten kasvuympäristöä ja tarjoaa siten hyvän reflektiopohjan suunnitelman arvioimiselle. Hän nostaa esiin erityisesti kasvuympäristössä tapahtuneen muutoksen, jossa maailmanlaajuisena ilmiönä on lapsuuden ja aikuiseksi kasvamisen tapahtuvan yhä useammin urbaanissa ympäristössä.

Lappeenrannan kaupungin keskusta ei ole muusta maailmasta erillinen kokonaisuus, vaan se muodostaa oman urbaanin kokonaisuutensa ja Lappeenrannan kaupungin valmistelemalla keskustan kehittämissuunnitelmalla on keskeinen merkitys lasten ja nuorten elämään. Se ottaa kantaa ja luo suuntaviivoja alueen tulevaisuuden kehittämiseksi tarjoen yksityiskohtaisia kehittämis ehdotuksia yksittäisten alueiden laadun, viihtyvyyden, liikenteen saavutettavuuden ja yritysten elinvoimaisuuden parantamiseen.

Hyvä kaupunkiympäristö tarjoaa mahdollisuuden turvallisen ja itsenäisen lapsuuden kokemiseen

Lapsuuden ymmärtämisen ja lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamisen ja lukemisen kannalta on tärkeää ymmärtää, että lapsuus ei tapahdu ainoastaan itse kehittämissuunnitelmassa esitetyissä teemoissa ja kehittämiskorteissa, vaan kokonaisvaltaisesti niiden välillä.

UNICEFin järjesti arvioinnin toteuttamista ajatellen sopivasti keväällä 2021 webinaarin, joka käsitteli aihetta "Miten kunta turvaa hyvän elämän haavoittuvassa asemassa oleville lapsille?". Webinaari avasi näkökulmia siihen, mitä kunta voi tehdä varmistaakseen jokaisen lapsen hyvinvoinnin. Yksi tilaisuuden puhujista oli Hämeenlinnan kaupungin maankäytön johtaja Niklas Lähteenmäki, joka esitteli tilaisuudessa Hämeenlinnan kaupungin toimintaa avaten samalla yleisesti käsityksiä lapsuuden ymmärtämisestä.

Lähteenmäki nosti esiin yllä olevassa esitettyinä olevan kaupunkisuunnitteluun liittyvän näkökulman, joka liittyy erityisesti lapsia ja heidän kokemusmaailmaansa liittyvään tarkasteluun; voimme miettiä lapsille sopivia ja turvallisia alueita ja niiden välissä risteäviä kulkuväyliä, mutta lasten maailmassa asiat menevät ristiin ja ympäristö näyttäytyy yhtenä suurena leikkipuistona. Vastaavalla tavalla Leskinen nostaa esiin esimerkiksi kaupunkeja tutkineen Jan Gehlin, joka on päätenyt samaan ajatukseen teoksessaan Cities for people (2010), jossa hän kuvailee Venetsiaa ja sitä, millä tavalla se voi näyttäytyä lapselle lukemattomien mahdollisuuksien leikkikenttänä: lapset kiipeilevät muistomerkkien päälle, hyppivät kanaaleissa, pelaavat palloa kujilla ja portailla.

Osana lapsivaikutusten arviointia tehdessä Lasten parlamentin jäsenille esitettiin kysymys, jossa he saivat tuoda esiin asioita, joita pitävät itselleen keskustassa tärkeinä. Edellä mainitut tarpeet toistuivat hyvin myös lasten vastauksissa, jotka näkyvät alla olevassa sanapilvessä – hyvä kaupunkiympäristö mahdollistaa turvallisen ympäristön, jossa viettää aikaa ja tavata ystäviä.

Lasten kohdalla tämän selvityksen tarkoituksena on tarjota kaupunkikehityslautakunnalle päätöksentekoa varten tietoa siitä, millaisena kaupunkiympäristö näyttää lapsille, mitä lapset arvostavat tällä hetkellä Lappeenrannan kaupungin keskustassa ja mitä he toivovat tulevaisuuden kehitykseltä. Parhaimmillaan voimme tarjota Lappeenrannan lapsille monipuolisen kaupunkiympäristön, joka tärkeää heidän kehitykselleen ja jossa he voivat toteuttaa itseään luovasti omiin sosiaalisiin, toiminnallisiin ja emotionaalisiin tarpeisiinsa pohjautuen.

Lapset osana Meijän Cityn laatimista

Lapset mukana suunnittelussa

Lappeenrannan kaupungin keskustan kehittämissuunnitelmaa, eli Meijän Cityä laadittaessa on kuultu kaupungin asukkaita suunnittelun eri vaiheissa. Asukastilaisuuksia on järjestetty erikseen asukkaille, yrittäjille, yhdistyksille ja opiskelijoille.

Lapset ja nuoret ovat olleet edellä mainittujen lisäksi tärkeänä ja keskeisenä kohderyhmänä, ja he ovat osallistuneet erilaisten työpajojen kautta suunnitelman valmisteluun. Työpajoihin on ollut mahdollisuus osallistua mm. työpajoissa, joissa lapset ovat päässeet kaupunkisuunnittelun ammattilaisten johdolla suunnittelemaan omaa kaupunkiaan muovavilemalla muovailuvahasta itselleen mieleisiä toimintoja, kirjoittaneet ja tuoneet ideoita esiin osana koululla järjestettyä kaupunkisuunnittelun oppituntia ja antaneet panoksensa suunnitteluun erilaisissa tapahtumissa, kuten Greenreality -karnevaalissa ja Kaamospuhalluksessa järjestetyissä toimintapisteissä.

Nuorilta tullut palaute on ollut merkityksellistä saadun tiedon kannalta, sillä se auttaa suunnittelijoita ymmärtämään lapsuuden ainutlaatuisia kehitysvaihetta ja siihen liittyviä tarpeita,

unelmia ja toiveita. Alla oleva karttapari antaa hyvän esimerkin siitä millä tavoin saatu tietoa vaikuttaa tapaamme hahmottaa ympäristöä.

Vasemmalla olevassa kartassa on yleisesti asukkailta tullut palaute, joka keskittyy Valtakadun varrelle satunnaisten pisteiden tähdittäessä muuta kaupunkia. Oikealla olevat lapsilta saadut palautteet ovat laajasti ympäri kaupunkia ja keskeisenä palautteen kohteena toimii kauppakeskus Iso-Kristiina, joka toimii keskeisenä nuorille tuttuna ympäristönä, jossa on hyvä viettää aikaa ja tavata ystäviä.

Lapsivaikutusten arviointi osana Meijän Cityä

Osana keskustan kehittämissuunnitelman laatimista toteutettiin erillinen lapsivaikutusten arviointi, jonka tarkoituksena on myös mahdollistaa lasten oikeuksien toteutuminen sekä lisätä heidän osallisuuttaan. Tämän vuoksi tämän, kuten minkä tahansa lapsivaikutusten arvioinnin, osalta on tärkeää huomioida, että lapset ovat mukana asiantuntijoina heitä koskevissa päätöksissä.

Lapsivaikutusten arviointi on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan ”erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoitua ja seuranta: miten lapsen oikeudet toteutuvat ja millaisia hyötyjä tai haittoja lapsiin kohdistuvilla päätöksillä ja toiminnalla aiheutetaan?” Lapsivaikutusten arvioinnilla voidaan varautua erilaisiin vaikutuksiin. Tällöin kielteisiä vaikutuksia voidaan välttää tai lieventää, ja myönteisten vaikutusten osalta niitä voidaan vahvistaa. Lasten Meijän Cityn toteuttamisessa onkin huomioitu vaikutuksia arvioitaessa myös lasten ja lapsuuden merkitys suunnitelmaa toteutettaessa tehtävien jatkotoimenpiteiden osalta.

Lapsivaikutusten arviointia varten hyödynnettiin aineistoa eri lähteistä. Arvioinnin tukena hyödynnettiin lapsilta kerättyä kokemusperäistä tietoa, jota suunnittelijat ovat keränneet valmistelun aikana. Sen lisäksi Meijän Citystä järjestetyn kuulemisen aikana kaupunkisuunnittelu järjesti kaksi erillistä tilaisuutta, joissa Lappeenrannan Lasten Parlamentti ja Nuorisovaltuusto saivat

tutustua suunnittelijan opastuksella keskeisiin Meijän Cityyn liittyviin teemoihin ja joista he saivat antaa vapaasti palautetta keskustelemalla.

Työpajan menetelmä on valittu Stakesin ohjeistuksessa esitellyn tulosten analysointiin valitun menetelmän kautta. Sirpa Taskinen huomauttaa lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseen tekemässään ohjeistuksessa (Taskinen 2006, 19), että pienten, haastatteluihin perustuvien tulosten analysointi on mahdollista ainoastaan laadullisin menetelmin, joista teemoittelu on hyvä ja soveltuva esimerkki aineiston käsittelyyn. Samalla se yhdistyy luontevasti Meijän Cityssä käytettyyn jakoon, jossa kaupungin keskustaa tarkastellaan Liikenteen ja liikkumisen, Viihtymisen ja olemisen, Palveluiden ja talouden sekä Rakennusten ja rakentamisen teemojen kautta.

Viihtymisen ja olemisen toteutuminen Lasten ja nuorten Meijän Cityssä

Viihtymisen ja olemisen teema on keskeinen lapsia koskettava kokonaisuus Lappeenrannan keskustan kehittämissuunnitelmassa. Suurin osa lapsilta tulleesta palautteesta sijoittui tämän teeman kohteisiin ja se herätti eniten keskustelua myös osana luonnosvaiheen kuulemista. Teeman rakentuminen keskeiseksi osaksi lasten toiveita ja palautetta on ymmärrettävissä lapsuuden ja lapsena tapahtuvan aikuiseksi kasvamisen kautta, jossa hän kehittyy sosiaalisesti ja yksilölliseksi osaksi yhteisöä, kaupunkilaiseksi ja kansalaiseksi.

Oman ympäristön tutkiminen, siellä liikkuminen ja lasten itsensä löytämät toimintamahdollisuudet ovat lapsuuden toteutumisesta osana kaupunkiympäristöä tutkineen Marketta Kytän (2009) mukaan keskeisiä tekijöitä lapsiystävällisen ympäristön suunnittelussa. Hänen mukaansa kaupunkiympäristöön sijoittuvat erilaiset mahdollisuudet toimia ja toteuttaa itseään kasvavat hiljalleen ensin aikuisen kanssa, ja myöhemmin itsenäisesti toimivana ja liikkuvana yksilönä. Viihtymisen ja olemisen teeman alla voidaan kiinnittää huomiota siihen millä tavoin suunniteltu ympäristö mahdollistaa lapselle turvallisen ympäristön, jossa hän voi toteuttaa itseään ja ihan vain hengailta, eli tulla hyväksytyksi itsenään ilman ulkopuolelta tulevia ylimääräisiä paineita tai vaatimuksia.

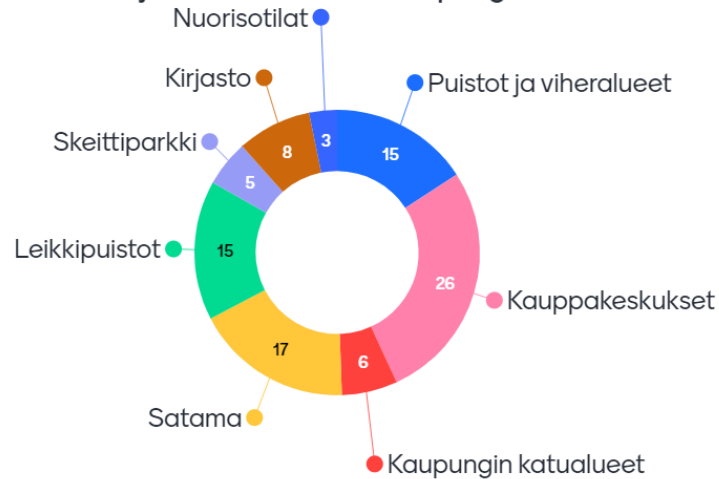
Parhaimmillaan tiiviisti rakennettu kaupunki tarjoaa Kytän mukaan lapselle turvallisen ympäristön, jossa lyhyt välimatkat tukevat lapsen itsenäistymistä ja lisäävät hänen mahdollisuuksiaan tavata ystäviään, leikkiä ja harrastaa vailla riippuvuutta vanhemmista. Kasvava liikenne ja turvattomaksi koettu ympäristö voivat kuitenkin lisätä aikuisen huolta lapsesta, jolloin lapsen omaa toimintaa ja halua liikkua itsenäisesti ympäristössä voidaan rajoittaa vanhempien puolelta.

Viihtymisen ja olemisen teemassa kiinnitetään paljon huomiota turvallisen lapsuuden mahdollistaviin teemoihin, jotka yhdessä Liikenteen ja liikkumisen teeman kanssa tukevat toisiaan. Leskinen nostaa lopputyössään esiin Freemanin ja Tranterin (2011) ajatuksen siitä, että liian usein lapsille suunnattu ympäristö nähdään pelkinä lapsille rakennettuina leikkipuistoina. Sen sijaan lapsuus tapahtuu myös näiden tilojen ulkopuolella. Keskustan kehittämissuunnitelman kehityskorteissa esitetyt ratkaisut, kuten erilaiset viheralueet, kävelypainotteiset kadut, puistot ja aukiot sekä ja leikkipuistot mahdollistavat lapsille mielekkään ympäristön, jossa lapsi voi turvallisesti kokeilla omia rajojaan ja kävely- sekä kevyen liikenteen painottaminen keskustan liikenne- ja ratkaisussa tukee paitsi lapsen itsensä turvallista liikkumista, myös vastuullisen aikuisen mahdollisuuksia laskea oma pienokaisensa lähiympäristöön.

Freemanin ja Tranterin esittämää ajatusta tukee myös Lappeenrannan Lasten parlamentille esitetty kysely, johon vastasi yhteensä 39 lasta. Kyselyyn vastanneiden perusteella suurin osa lapsista viettää eniten aikaa kauppakeskuksissa, jonka lisäksi keskeisiä ajanviettopaikkoja ovat puistot- ja viheralueet, satama sekä leikkipuistot.

Mitkä paikoista ovat sellaisia joissa vietät aikaa kaupungilla ollessasi?

Mentimeter

Nuorisovaltuustolle tehdystä avoimesta keskustelutilaisuudesta nuorten keskeisenä toiveena nousi nuorille tarkoitettujen hengailupaikkojen tarjoaminen ja mahdollistaminen. Ydinkeskustassa sijaitseva nuorisotoimen ylläpitämä nuorisotila Monari on tärkeä osa nuorten aikuisten arkea, jonka lisäksi kauppakeskus Iso-Kristiinassa sijaitseva nuorisotila Krisse tarjoaa nuorille mahdollisuuden kokoontua turvallisesti nuorisotyön ammattilaisen läsnäollessa. Kaupunkitilassa tapahtuva nuorten elämä, toiminta ja kohtaaminen eivät kuitenkaan lapsille suunnattujen leikkipuistojen lisäksi tapahdu ainoastaan niissä, vaan lasten ja nuorten sosiaalisten taitojen kehittymiselle ja samalla identiteetin rakentumiselle tärkeitä ovat kohtaamispaikat, kuten aukiot, sisäänkäynnit, bussipysäkit jne. (Aura 1997).

Freeman ja Tranter (2011) huomauttavat, että julkinen tila, kadut ja kaupunkiluonto ovat olleet tärkeitä paikkoja lasten kasvuympäristönä, mutta ne koetaan tänään yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten vuoksi osittain rauhattomiksi ja lapsille sopimattomiksi paikoiksi. Viihtymisen ja olemisen teeman alle sijoittuvat useat eri parannusehdotukset liittyvät näihin asioihin ja niiden nähdään vaikuttavat yleiseen turvallisuudentunteeseen lisäämällä alueen viihtyisyyttä ja siten myös sosiaalista kontrollia. Keskustan kehittämissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden perusteella kokonaisvaikutusten voidaan nähdä olevan positiivisia nuorten kannalta. Yleisenä kehittämissuunnitelman kohdalla kannattaa huomioida nuoruus ja lapsuus ihmisen elämässä ainutlaatuisena aikana, jonka asiantuntijuuden huomioimiseksi kannattaa kuunnella heitä keskustan alueen suunnitelmia toteutettaessa.

Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset

- Lapset kiinnittivät huomiota ydinkeskustassa sijaitsevien alueiden turvattuuteen ja levottomuuteen. Paikat on tunnistettu kehittämissuunnitelmassa ja niihin esitetään konkreettisia toimenpiteitä alueen viihtyvyyden parantamiseksi. Alueiden yleinen viihtyvyys lisää sosiaalista kontrollia, tuo mukanaan turvallisuudentunteen ja lisää lasten mahdollisuuksia liikkua kaupunkiympäristössä.
- Marian aukion läpiajon mahdollistaminen vaihtuvien liikennejärjestelyin eri vuodenaikoina, jolloin katu toimii talvisin pihakatuna ja on muina aikoina suljettuna moottoriajoneuvoilta, tukee lasten näkökulmasta turvallisen elinympäristön toteutumista ja lapsen kasvua. Ajoneuvoliikenteen salliminen heikentää lasten kokeman ympäristön turvallisuutta ja vaikuttaa rajoittavasti heidän mahdollisuuksiinsa liikkua kaupungilla.
- Viihtymisen ja olemisen keskeisenä tavoitteena on lisätä seesteisyyttä, lisätä rauhoittumisen alueita ja rauhallisia oleskelupaikkoja. Ne lisäävät lasten ja nuorten kuulemisessa esiin tullutta toivetta hengailupaikkojen lisäämisestä nuorille. Sisätilojen osalta tulee huolehtia, että nuorisotilat säilyvät jatkossakin keskustassa nuorten käytettävissä.
- Erilaiset puut, vihreät alueet ja puistot olivat lapsille tärkeitä kokonaisuuksia ja teemoja. Niiden roolia esitetään kasvatettavaksi suunnitelmassa ja ne lisäävät lasten mahdollisuuksia viihtyä ja leikkiä kaupungissa.
- Kehittämiskorteissa on huomioitu myös lapsille suunnatut tapahtumat, jotka tarjoavat lapsille paitsi mahdollisuuden päästä osallistumaan heidän ikäryhmilleen sopiviin sisältöihin, myös tuottamaan itse sisältöä niihin esim. erilaisten pop up -tapahtumien kautta.
- Katutaiteen erilaiset muodot tekevät nuorten mielestä kaupunkiympäristöstä mielenkiintoisen ja lisäävät sen viihtyisyyttä. Suunnitelmassa esitetään kaupunkitaiteen määrää lisättäväksi, joka tukee lapsille mielekkään ympäristön toteutumista.

Jatkokehittäminen

- Lapset ja nuoret haluavat olla keskeisesti mukana alueiden suunnittelussa ja heidän osallisuutensa tulee varmistaa osana prosesseja. Kaupungilla voisi olla myös erilaisia paikkoja, joissa nuorten oma toimijuus voisi vapaasti toteutua esimerkiksi laillisten graffitiseinien muodossa.
- Nuorille suunnattua ja mahdollistettua tapahtumatarjontaa tulisi lisätä. Annetun palautteen perusteella useat eri tapahtumat on tarkoitettu pienemmille lapsille, tai vaihtoehtoisesti ne ovat alaikäisiltä kiellettyjä K-18 -tapahtumia.
- Lapset ja nuoret toivoivat lisää penkkejä kauppoihin ja kauppakeskuksiin. Keskustan kehittämissuunnitelmassa keskustan alueelle on tarkoitettu lisätä istumapaikkoja, mutta kauppakeskusten osalta liikkeiden toivotaan huomioivan lapset ja nuoret tilojen käyttäjinä, jolloin heidän mahdollisuutensa hyödyntää julkista tilaa lisääntyy. Penkit palvelevat lasten ja nuorten lisäksi myös muita käyttäjiä.

Rakennusten ja rakentamisen toteutuminen Lasten Meijän Cityssä

Niklas Lähteenmäki esitti UNICEFin webinaarissa pitämässään puheenvuorossa keskeisen ajatuksen, jossa hän kertoo Hämeenlinnan maankäytön ja kaupunkisuunnittelun keskiössä olevan lapsen ja hänen kokemusmaailmansa. Se on luonnollinen lähestymistapa sen vuoksi, että lapsuuden ympäristö ja siellä koetut kokemukset rakentavat nostalgian ja paikkoihin kiinnittymisen, jotka kantavat läpi koko elämän – lapset kasvavat kaupungissa, tulevat ympäristönsä muovaamiksi ja muokkaavat sitä.

Myös lasten kaupunkiympäristön kokemista tutkinut Leskinen nostaa diplomityössään (2015) hyvin esiin kaupungin merkitystä lapsen kasvulle ja kehittymiselle ja itsenäistymiselle kokonaisvaltaiseksi ihmiseksi. Hän kuvaa kuinka paikkojen merkitykset syntyvät yhdessä vuorovaikutuksessa lapsen ja häntä ympäröivien vanhempien ja yhteisön kanssa, joilta hän oppii paikkojen merkityksiä. Nämä tunnesiteet säilyvät pitkään ja auttavat kiinnittymään paikkoihin.

Paikan ja identiteetin kokemus nousivat esiin myös lapsivaikutusten arviointia tehdessä ja rakennukset toimivat sen keskeisinä rakennusaineina. Vanhat ja historialliset alueet koettiin tärkeiksi ja esimerkiksi nuorisovaltuuston puheenvuoroissa Lappeenrannan lyseon lukio nousi useaan kertaan esiin. Rakennus on kaunis ja historialtaan merkityksellinen, mutta nuorilla on varmasti syntynyt myös heidän oman kokemusmaailmansa kautta suhde siihen – osa vastaajista on opiskellut siellä. Vastaavalla tavalla sataman alueet ja siellä koetut kokemukset nousivat esiin ja osa pienistäkin muutoksista koettiin epämiellyttävinä – esimerkiksi satamassa aikaisemmin lasten maalaama ympyränmuotoinen katutaidekokonaisuus oli menettänyt luonnettaan, kun sen tilalle oli toteutettu vähälle käytölle jäänyt tilassa pelattava noppapeli. Kyseisen teoksen kohdalla pelkän alueen visuaalisen ilmeen muuttumisen lisäksi sen toteuttamisen tapa oli muuttunut – teosta eivät olleet maallaneet siihen osallistuneet lapset ja perheet, vaan taiteilijat.

Paikan ja kaupungin identiteetin kokemus vaikuttaa varmasti myös siihen, millaisena kaupunki halutaan nähdä tulevaisuudessa. Esimerkiksi suhde korkeisiin rakennuksiin liittyen vaihteli vastaajan mukaan – osa lapsista oli tyytyväisiä muuttuvaan kaupunkikuvaan ja korkeat rakennukset toivat alueelle kaupunkimaista tuntua. Osa lapsista sen sijaan koki, että matalahkot rakennukset ovat kaupungille ominaisia ja he toivoivat, että keskustaan ei sijoitettaisi yhtään korkeampaa rakennusta.

Kaupungeille on tyypillistä, että ne ovat jatkuvassa muutoksessa olevia kokonaisuuksia. Lapsille muutos vaikutti olevan kuitenkin ymmärrettävää ja heidän palautteessaan nousi esiin ajatus siitä, että erilaisten rakennusten olemassaolo on pelkästään hyvästä. Rakentamisen tahti puolestaan

saattaa tuoda muutoksen liiankin näkyväksi ja nuorille tuli kokemus siitä, että keskusta tuntuu olevan rempassa, kun kaikkialla rakennetaan koko ajan. Tämä voi ymmärrettävästi vaikeuttaa paikkaan kiinnittymistä, kun paikkaa ei ole vielä syntynyt.

Väliaikaisuuden keskellä voikin olla tärkeää miettiä, että miten kaupungin saisi tuntumaan lapsille ja nuorille merkitykselliseltä alueelta. Viihtymisen ja olemisen teemaan liittyen nuorisovaltuusto toivoi yhteisöllisiä graffitiseiniä alueelle. Kenties yksi keino voisi olla mahdollistaa alueella asuvien asukkaiden toimesta rakennustyömaata ympäröiviin aitoihin erilaisia maalauksia tai graffiteja, jotka tekisivät siitä hetkellisesti merkityksellisen paikan ja jolloin ne näyttämölle nousevan esiripun tavoin poistuisivat rakennushankkeen päätyttyä ja paljastaisivat uuden näyttämön, jolla kaupunkielämä voi jälleen toteutua.

Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset

- Lapset ja nuoret pitivät rakennusten säilymistä tärkeänä asiana. Heille tärkeitä paikkoja olivat satama, linnoitus ja Lyseon lukion rakennukset, jotka nousivat useassa eri kohdassa esiin. Vanhat rakennukset auttavat heitä kiinnittymään kaupunkiin ja paikkoihin.
- Keskustaan sijoittuvien rakennusten korkeuteen liittyvät mielipiteet vaihtelivat, mutta yleinen kokemus oli kaupungista sopivan kokoisena, jossa on tilaa hengittää. Rakennusten pintamateriaalien toivotaan kuitenkin olevan muuta, kuin pelkkää harmaata betonia. Kaupunkirakenteen tiivistäminen tuo lisää ystäviä ympärille ja lisää siten lasten mahdollisuuksia kasvaa osana yhteisöä.
- Linnoitus ja satama olivat viihtyvyydeltään hyviä ja lapsille keskeisiä paikkoja ja niillä on keskeinen rooli keskustan kehittämissuunnitelmassa. Ranta-alueiden palveluiden katsotaan kehittämissuunnitelman myötä parantuvan ja siten palvelevan myös lasten tarpeita.
- Erilaiset opastekyltit ovat lapsille tärkeitä. Ne kertovat alueen historiasta ja luonteesta, sekä auttavat siten kiinnittymään paikkoihin ja kaupunkiin. Erityistä kiitosta saivat puistoissa olevat kaupunkiluontoa esittelevät taulut, sekä kulttuuripolkutekstit.

Jatkokehittäminen

- Lapset toivoivat yllätyksellistä ympäristöä, joka tarjoaa eri aistein koettavia ärsykeitä. Rakennusten julkisivujen materiaalia valitessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että rakentaminen ei olisi ”pelkkää betonia”.
- Lasten näkökulman ja kokemuksen huomioiminen kaupunkiympäristössä tuottaa uudenlaista ja oivaltavaa kaupunkiympäristöä. Heidän huomioimisensa suunnittelussa toimivaltaisina, uteliaina ja kasvavina yksilöintä rakentaa hedelmällistä ja rikasta ympäristöä.

Liikenteen ja liikkumisen toteutuminen Lasten Meijän Cityssä

Lappeenrannan kaupungin keskustan kehittämissuunnitelmassa, eli Meijän Cityssä, on otettu tavoitteeksi huomioida jalankulkija kaupunkitilan keskeisenä käyttäjänä ja erotettu eri liikennemuodot selkeästi toisistaan. Suunnitelmissa huomioidaan erikseen myös esteetön liikkuminen, joka palvelee kaupungin kaikkia käyttäjiä ja jonka läpi tarkastellaan keskustaan sijoittuvia katuja, rakennelmia, puistoja jne. Erityisesti lähtökohdat suosivat lapsia ja lisäävät heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää kaupunkitilaa, sillä lapset suosivat tutkimusten (Leskinen 2015) mukaan liikkumista jalan, sekä yleisesti katuelämää. Lapsivaikutusten arvioinnin alussa kuvattua Niklas Lähteenmäen esittelemää lasten kaupunkiympäristön kokemista kuvaavan kaavion perusteella kyseessä ei lasten kohdalla ole siis olennaista ainoastaan tapa, jolla he liikkuvat paikasta toiseen, vaan se mitä tapahtuu siinä välillä.

Marketta Kyttä, Anna Broberg ja Maarit Kahila kirjoittavat Yhdyskuntatutkimuksen seuran vuonna 2009 julkaistussa artikkelissa kuinka ”yhdyskuntarakenteen tiiviys, viherympäristön määrä, kevyttä liikennettä suosiva liikenneympäristö sekä virkistysalueiden ja monipuolisten palvelujen saavutettavuus kuuluvat lasten liikkumista edistävän yhdyskunnan rakenteellisiin.

Liikenneympäristön jalkaisin ja pyörällä liikkumista edistäviin ominaisuuksiin kuuluvat mm. jalkakäytävien ja pyöräteiden olemassaolo, valo-ohjatut risteykset, töyssyt, umpikadut ja hyvin toimiva julkinen liikenne. Lasten aktiivista, omaehtoista liikkumista haittaavat esimerkiksi vilkas liikenne, vaikeasti ylittävät tiet ja koulun etäinen sijainti” (Kyttä, Broberg, Kahila 2009).

Useat lapsilta tulleet kommentit koskevatkin jalankulkuun liittyviä turvallisuusnäkökohtia. Lapset kiinnittävät suunnitteluprosessin ja kuulemisen aikana huomiota esimerkiksi Kimpisen koulun lähellä sijaitseviin vaarallisiin risteyksiin, suojateiden ylittämiseen tarvittavaan aikaan, teiden talvikunnossapitoon sekä erilaisiin katumerkintöihin, joilla voidaan rajata kävelyyn tarkoitettut alueet selkeästi erilleen pyörille ja autoille tarkoitetuista väylistä. Esimerkiksi Marian aukiolla olevat kivilaatat olivat lapsista vaarallisen oloisia autojen liikkeessä alueella – ne eivät rajanneet riittävän selvästi jalankululle varattua aluetta. Vaikka Marian aukiolla autoilu tapahtuu pihakadulla, ei liikennesääntöjä tuntemattomalle lapselle ole välttämättä selvää, että autot väistävät häntä; heitä on opetettu todennäköisesti väistämään autoja ja katsomaan tietä ylittäessä molempiin suuntiin.

Lapsilta kerätty tulos on linjassa Liikenneturvan toteuttaman kyselyn kanssa, jossa alakouluikäisten lasten vanhemmat nimesivät koulumatkan vaarallisiksi paikoiksi liikenteessä useimmiten vilkkaat risteykset, vilkasliikenteisten teiden ylitykset sekä kapeat ja mutkaiset tiet (Turpeinen, Lakanen,

Hakonen, Havas, Tammelin 2013). Lapset ovatkin vanhempien holhouksen alla ja vanhempien suhtautuminen koulumatkan turvallisuuden kokemiseen vaikuttaa siihen, millä tavoin ja millä välineellä he antavat lastensa liikkua kaupungilla. Eli jos vanhemmat kokevat liikenteen ja liikkumisen turvalliseksi ja lastensa taitotasoon sopivaksi, antavat he myös lasten liikkua siellä itsenäisesti.

Lapsen ja nuoren itsenäistyessä hänen elinpiirinsä laajenee ja silloin mukaan astuvat myös mopot, moottoripyörät ja julkisen liikenteen kulkuneuvot. Keskustassa oleva Iso-Kristiina oli monelle nuorelle keskeinen paikka viettää aikaa ja tavata muita nuoria, jolloin sinne pääsemiseksi tulee pystyä hyödyntämään jotain heille sopivaa kulkuneuvoa. Nuorilta tulleen palautteen perusteella kuitenkin esimerkiksi juuri julkisen liikenteen yhteydet ovat edelleen monin paikoin heikot ja kaupungin laitamilta on vaikea päästä keskustaan, tai sieltä pois. Tämä vaikuttaa rajoittavasti nuorten elämään ja mahdollisuuksiin harrastaa.

Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset ja jatkokehittäminen

- Keskustan rakentamisessa tulee huomioida riittävän hyvin selkeät opasteet ja kävelyreitit. Lapsilta tulleen palautteen mukaisesti pelkistä kivilaatoista koostuvat alueet ovat epäselviä ja niissä liikkuminen on vaikeaa, kun ei voi tarkkaan hahmottaa eri kulkuneuvoille tarkoitettuja alueita.
- Lapset kiinnittivät huomiota liikennevalojen vaihtumisen nopeuteen, joka aiheuttaa paikoin ongelmia. Erityisesti keskusteluissa nousi esiin Kimpisen koulun lähellä oleva suojatie, jonka ylittäminen nykyisissä aikarajoissa on vaikeaa. Lyhyt vaihtumisväli vaikeuttaa esimerkiksi luokissa liikkuvien nuorten säilymistä yhtenä ryhmänä.
- Lapset ja nuoret käyttävät usein julkista liikennettä saapuessaan keskustaan. Heiltä tulleen palautteen perusteella linja-autoliikenteen vuoroja tulisi lisätä, jotta liikkuminen keskustaan helpottuisi ja mahdollistaisi paremmin alueella tapahtuvan harrastamisen ja ystävien tapaamisen.
- Kaupungissa on paikoin pimeitä alueita, jotka vaikuttavat alueen turvallisuudentunteeseen. Esimerkiksi Snellmaninkadulla sijaitsevan päiväkodin lähellä on pimeitä alueita, jotka tuntuvat turvattomilta. Kaupungin keskustan lisäksi pimeitä alueita koettiin olevan mm. Joutsenossa.
- Lapset ja nuoret liikkuvat paljon polkupyörällä ja jalkaisin. He kiinnittivät huomiota teiden liukkauteen ja lumen kasaamiseen heidän käyttämilleen kulkureiteille.
- Keskustassa liikkuminen on siellä asuville helppoa. Muualta tulevat lapset ja nuoret käyttävät alueelle saapuessaan digitaalisia apuvälineitä, kuten Googlen karttapalveluita. Lapset toivoivat enemmän kaupunkiin sijoitettavia opasteita, jotka helpottavat alueella liikkumista.
- Parkkipaikoilta ja pysäköintitaloista liittyy usein liikenteeseen kulkuneuvoja, jotka lapset ja jo ajokortin saaneet nuoret kokivat vaarallisina. Jyrkät kulmat tai ajoluiskat vaikeuttavat havaitsemista ja siten lisäävät turvattomuuden tunnetta.

Palveluiden ja talouden toteutuminen Lasten ja nuorten Meijän Cityssä

Lappeenrannan keskustan kehittämissuunnitelmassa tarkastellaan suunnittelualueita erikseen palveluiden ja talouden kautta. Lapsilta ja nuorilta kerätty palaute kerääntyi epätasaisesti Meijän Cityn suunnitteluvaiheen ja lapsivaikutusten arviointia varten toteutetun kuulemisen aikana. Suunnitteluvaiheessa teema keräsi paljon kommentteja, joissa lapset toivoivat erilaisia merkiliikkeitä ja viihteellisiä palveluita kaupunkiin. Luonnoskuulemisen aikana palaute kohdistui sen sijaan enemmän palveluiden laatuun ja niiden eettisyyteen liittyviin pohdintoihin.

Erityisesti nuorisovaltuusto kiinnitti kuulemisvaiheen puheenvuoroissaan huomiota erilaisten kestävään kehitykseen pohjautuvien arvojen, kuten luonnonmukaisten ja ekologisten tuotteiden saatavuudelle Lappeenrannassa, sekä eettisesti tuotetuista raaka-aineista valmistettuja aterioita ja annoksia tarjoaville ravintoloille. Hyvinä esimerkkeinä vastaavista tuotteista voidaan pitää nuorilta tulleen palautteen mukaan esimerkiksi Marian aukiolla toimivaa Avot Sie -ravintolaa, sekä uuden aallon kahviloita, kuten Kauppakeskus Armadassa sijaitsevaa Makea Coffeeta ja Linnoituksen kärjessä sijaitsevaa Satamatie 6:ta. Kaikkien näiden valikoimista löytyy monipuolinen kattaus tuotteita, jotka on tuotettu lähellä, ne ovat vegaanisia ja tarjoavat mahdollisuuksia myös esimerkiksi gluteenittomille ruokavaliolle.

Meijän Cityä laadittaessa peruskoulua käyville lapsilta tuli toiveita erilaisista ajankohtaisiin populaarikulttuurin tuotteita myyviin yrityksiin, kuten esimerkiksi Harry Potter -tuotteisiin liittyen. Sen lisäksi lasten toiveissa toistuivat erilaiset vaatemerkit ja moniin muihin teemoihin, kuten yksisarvisiin, kimalteisiin ja moniin muihin vastaaviin tuotteisiin liittyen.

Annetun palautteen perusteella lasten toiveita onkin hyvä lähteä tarkastelemaan näkökulmasta, joka ei perustu ainoastaan lasten kuluttamiseen liittyvien riskien tunnistamiseen, vaan joka tarkastelee kuluttamista osana lapsuuteen kuuluvaa yksilöksi kasvamista, vertaisryhmissä olemista, perhettä ja laajempaa toimintaympäristöä – johon myös kaupunki ja sen tarjoamat liikkeet kuuluvat.

Katja Repo tarkastelee artikkelissaan *Apua! Lapsestani on tullut kuluttaja* Minna Ruckensteinin kirjaa *Lapsuus ja talous* tämän esittämiä näkökulmia lapsuuteen ja kuluttamiseen liittyen. Hän lähestyy aihetta lasten arjesta käsin edellisessä kappaleessa mainittuihin teemoihin liittyen ja toteaa, että ”kulutuskulttuuri tuottaa käytäntöjä, jotka tukevat lasten yksilöllistymistä, sosiaalisia suhteita ja päivittäisiä tekemisiä. Lapsille lelut ja medialaitteet eivät ole vain kulutustavaroita, vaan tärkeä osa

vertaisryhmässä toimimista. Kun leikit kietoutuvat osaksi kulutuskulttuuria, tavaroista tulee erityisen tarpeellisia. Lapset ymmärtävät, että he voivat tehdä kulutuksen avulla näkyväksi sitä, mitä ovat” Ruckenstein 2013.

Ruckensteinin esittämän ajatuksen mukaan lapset eivät ole kulutuskulttuurin passiivisia kuluttajia, vaan he ovat aktiivisia toimijoita ja leikittelevät eteensä avautuvalla kaupallisella kulttuurilla muuntelevat siitä itsensä näköisiä kokonaisuuksia. Tämä on hänen mukaansa vastakkainen ajatus sille, millaisena aikuiset ja vanhemmat näkevät lapsensa – huolestuneet vanhemmat eivät kuuntele lasten omia ajatuksia vaan puhuvat heidät ohitse ja keskittävät huomionsa siihen, millaisia lasten tulisi olla.

Lapsia ja nuoria ei siten tulisi ohittaa hänen ajatuksiaan mukaillen kaupungin kaupallista keskustaa suunniteltaessa ajatuksella siitä, miten sinne tulisi päästä. Sen sijaan tärkeää olisi nähdä ja tunnistaa millaisia mielenkiintoisia ja ajankohtaisia asioita lasten elämässä on, mitä heille voidaan tarjota ja miten he voivat päästä tätä kuluttajuuttaan toteuttamaan. Aikuisia usein puhututtavat autojen pysäköintimahdollisuudet eivät ole heille tärkeitä, vaan tarjoiltavat heidän arvomaailmaansa soveltuvat tuotteet ja mahdollisuus toteuttaa yhteisöllisyyttä heidän omassa elinympäristössään. Pidemmällä aikavälillä lapset ja nuoret tulevat olemaan oman tulonlähteen omaavia kuluttajia, jotka etsivät itselleen sopivia palveluita - tai paikkakuntia, joissa ne palvelut toteutuvat.

Keskeisimmät lapsiin kohdistuvat muutokset

- Lapsilta ja nuorilta tuli toiveita monipuolisesti toiveita erilaisten liikkeiden sijoittumisesta Lappeenrannan kaupungin keskustaan Meijän Cityn eri valmistelu- ja kuulemisvaiheissa. Suunnitelmassa otetaan eri liikkeiden sijoittumismahdollisuudet huomioon ja ne mahdollistavat nuorille vaihtoehtoisia ostamisen paikkoja.
- Kauppakeskukset ja muut julkiset tilat ovat nuorten keskeistä elinympäristöä. Lappeenrannan kaupungin keskustassa on kauppakeskuksia, jotka tarjoavat tuotteiden lisäksi paikan viettää aikaa ja tavata muita nuoria.
- Lappeenrannan kaupungin kirjasto nousi esiin keskeisenä lapsille tärkeänä paikkana, jossa on hyvä opiskella, viettää aikaa ja odottaa kotiin vievää linja-autoa. Kirjaston rakennus muodostaa myös tulevaisuudessa lapsille keskeisen tapaamispaikan, joka tarjoaa myös kaupallisuudelta vapaan paikan, jossa lapsi voi toteutua sellaisenaan.

Jatkokehittäminen

- Luonnoskuulemisessa nousi esiin lasten ja nuorten valveutuneisuus kuluttajina. Yrittäjien on hyvä tiedostaa, että lapset ja nuoret kiinnittävät huomiota tuotteiden laatuun ja arvomaailmaan, ja toivovat kestäväen kehityksen mukaista tarjontaa tuotteisiin.

Lähteet:

Leskinen, Aino. (2015). Kaupunki lasten kokemana: lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä. Aalto-yliopisto, arkkitehtuurin laitos. Noudettu osoitteesta <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/20234>

Freeman, C. & Tranter, P. (2011): *Children and their urban environment: Changing worlds*. 265 s. Earthscan, London / Washington DC

Aura, S. Horelli, L. & Korpela, K. (1997): *Ympäristöpsykologian perusteet*. WSOY, Porvoo.

Salla Turpeinen, Laura Lakanen, Harto Hakonen, Eino Havas & Tuija Tammelin (2013). *Matkalla kouluun - Peruskoululaisten koulumatkat ja aktiivisten kulkutapojen edistäminen*. Liikunnan ja terveyden julkaisuja 271. Jyväskylä.

Kyttä, Marketta yms. (2009). Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. Noudettu osoitteesta http://www.yss.fi/yks2009-2_kyttayms.pdf

Repo, K. (2015). Apua! Lapsestani on tullut kuluttaja (Minna Ruckenstein: Lapsuus ja talous). Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 22(3). Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/janus/article/view/51218>

Lähteenmäki, Niklas. (2021) Miten kunta turvaa hyvän elämän haavoittuvassa asemassa oleville lapsille? - UNICEFin webinaari. Noudettu osoitteesta <https://www.youtube.com/watch?v=fXCsnqaoOkk>